

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK.DPK.133.63.2018 MR
P9-28/18

Warszawa, dnia 2 lipca 2018 r.

Nr: 23862	Data wpływu petycji 22 maja 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 28 czerwca 2018 r.

O BOWIĄZEK ALIMENTACYJNY

TEMAT

ZMIANA ZASAD OBOWIĄZKU ALIMENTACYJNEGO DZIECI WOBEC RODZICÓW

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy poprzez zniesienie obowiązku alimentacyjnego dzieci względem rodziców w przypadku gdy rodzice byli pracownikami lub rolnikami.

UZASADNIENIE WNOSZACEGO PETYCJE:

Autor petycji podnosi, że obowiązek alimentacyjny dzieci względem rodziców nie powinien istnieć w tych przypadkach gdy rodzice byli pracownikami lub rolnikami, wówczas cały obowiązek godnego zabezpieczenia na starość i w razie choroby rodziców wypełniać powinno państwo.

Wnioskodawca wskazuje, że Skarb Państwa odpowiada za zapewnienie pracownikom i rolnikom godnej emerytury i renty, dlatego też nie ma konieczności obciążania dzieci alimentami względem rodziców.

W uzasadnieniu petycji powołano się na treść art. 87 i 128 k.r.o.; podkreślono, że obecne brzmienie przepisów nakładające przedmiotowy obowiązek na dzieci godzi w konstytucyjną zasadę sprawiedliwości społecznej.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r., poz. 682 ze zm.), dalej: k.r.o., w **art. 61⁷** § 1 stanowi, że krewnymi w linii prostej są osoby, z których jedna pochodzi od drugiej. Krewnymi w linii bocznej są osoby, które pochodzą od wspólnego przodka, a nie są krewnymi w linii prostej. Stopień pokrewieństwa określa się według liczby urodzeń, wskutek których powstało pokrewieństwo (§ 2).

Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się (**art. 87**).

Zgodnie z **art. 128** k.r.o. obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo.

Obowiązek alimentacyjny, w myśl postanowień **art. 129** § 1 k.r.o., obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem; jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych – obciąża bliższych stopniem przed dalszymi. Z kolei, krewnych w tym samym stopniu obciąża obowiązek alimentacyjny w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym (§ 2).

Obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami (**art. 132**).

Rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania (**art. 133 § 1**).

Poza powyższym wypadkiem uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku (§ 2).

Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (§ 3).

W stosunku do rodzeństwa zobowiązany – zgodnie z **art. 134 k.r.o.** – może uchylić się od świadczeń alimentacyjnych, jeżeli są one połączone z nadmiernym uszczerbkiem dla niego lub dla jego najbliższej rodziny.

Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego (**art. 135 § 1**). Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego (§ 2).

W myśl **art. 136 k.r.o.**, jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez ważnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowne, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych.

Zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nie dotyczy to obowiązku rodziców względem ich małoletniego dziecka (**art. 144¹ k.r.o.**).

INFORMACJE DODATKOWE:

Obowiązek alimentacyjny obciąża krewnych w linii prostej, tj. osoby, z których jedna pochodzi od drugiej, a w linii bocznej – tylko rodzeństwo. Ten obowiązek nie obciąża żadnych innych krewnych w linii bocznej – ani w pierwszej linii bocznej, spokrewnionych z potrzebującym alimentacji w stopniu wyższym niż stopień drugi (tj. zstępnych rodzeństwa), ani w drugiej linii bocznej (wuj, stryj, ciotka, ich zstępni), ani w kolejnych takich liniach bocznych.

Sąd Najwyższy uznał, że „obowiązek alimentacyjny należy do kategorii stosunków obligacyjnych, a ze względu na swe źródło należy do zobowiązań prawnorodzinnych. Polega on na czynnościach mających na celu zaspokojenie potrzeb osoby, która sama utrzymać się nie może, a więc na różnorodnych świadczeniach. Obejmuje on dostarczanie środków utrzymania, a w razie potrzeby także środków wychowania”¹. Powstanie obowiązku alimentacyjnego w zasadzie ma swoje źródło w stosunku pokrewieństwa i nie zależy od świadczeń, jakie otrzymuje uprawniony.

Zgodnie z tezą uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1982 r. obowiązek alimentacyjny obciąża krewnych również wobec rolnika, który mimo pobierania emerytury znalazł się w niedostatku po przekazaniu gospodarstwa rolnego następcy.²

Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem innego uprawnionego niż dziecko, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, może – zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2000 r. – przybrać taką postać, tj. osobistych starań tylko wyjątkowo, w drodze analogicznego zastosowania art. 135 § 2 k.r.o. Nie może to nastąpić, gdy stoją temu na przeszkodzie stosunki istniejące między stronami, skoro nie ma możliwości wymuszenia na pozwanym zamieszkania razem ze swoją matką i zapewnienia jej pielęgnacji w chorobie.³

OPRACOWAŁA

Monika Ruszczyk

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ Uchwała składu 7 sędziów z 24 maja 1990 r., sygn. akt III CZP 21/90, OSNCP 1990/10–11, poz. 128.

² Uchwała Sądu Najwyższego z 8 stycznia 1982 r., sygn. akt III CZP 58/81, Lex nr 2735.

³ Wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2000 r., sygn. akt III CKN 1412/2000, Lex nr 1211023.